

POGAJAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

12. číslo

Budyšin, december 1968

Lětnik 18

Ruku polnu adwentskich hałužkow

Gottfried Unterdorfer z Delnjeho Wujezda

Njebě dołho po přenjeji swětowej wójnje. Štož bě wojna roztrásla, powójnski čas dale nošeše.

Wulka bě nuza we wsy, kiž na kromje wulkeje hole ležeše. Skleńčernje njedzělachu docyła wjace abo tola mjenje. Někotryžkuli bě sebi z wójny třělbu sobu přinjesl. Zawěsće bě sebi na lěs myslil, kiž so za chěžku započá, na zwěrinu, kotrejež bě tam nadosć. W lětach, hdžež so na čłowjekow třeleše, bě mało chwile za zwěrinu. Ze starym hajnikom njebudže wjele wušparanjow!

Hajnkownja steješe zwonka wjeski na hórce. Na třiceći lět bydleše tam hajnik Riebeling. K wjesnjanam wjele njeprindže, kaž to pola čłowjekow je, kiž za čichim bydla. Hajnicy sebi jeho česáchu, dokelž derje džełaše. Za holu jemu njebě žana hodžinka předrohotna. Wón wobkedžowaše, kak so stolětné štomiska pušáchu, kak te małe chójny, kiž bě sadžec dał, wulke štomy narosěchu. To wšo čłowjeka jima. Poprawom by hižo dawno móhl na wuměnkú byc. Jeho naslědnik bě sej hižo městno wobhladał. Ale wójna bě so započála, a wón je dyrbał wostać. W třecim léce padny jeho syn Klaus, w štwórtym so wuda džowka Erika a scáhny so do dalokeho města. Léto pozdžišo zemře jeho žona. Wot toho časa bě sam, a to jeho nječínješe zrěčniweho. Žona lěsneho dželačerja jemu wobstaraše wšednje na někotre hodžinki domjacnosć. To jemu dosahaše.

„Jutře je přeni adwent“, sej nadobo pomysli. Widžeše před sobu módre šmrěki, z kotrychž budžeja nětcole zaso hałužki torhać. Dyrbju tam hić, praješe sebi. Ale sedži so tak derje w kožanym stólcu, čopneho psa k nohomaj. Wutroba wot nazymy sem wjac tak prawje njechaše. Wón pak hižom stany a sej plašć wza. Pos so rozčahowaše a skoći po nim horje. Wón pomajka jemu brunu hłowu. „Ty wostanješ tu, Haso, džensa će trjebać njemóžu. Bórže přindu zaso, a potom mje znowa wohrěwaš.“ Bě hižo na wječor. Nóc budže swětla přez měsáck a sněh. Wón přez zadnje wrota wuńdže. Lěs jeho wobja. Hórka jeho napinaše. Horjeka wosta stejino. Njebě to poprawom njezmysl, štož čínješe? Njebě swoje cyłe žiwjenje jenož to činil, štož so wot njeho žadaše? Bjez toho zo na wosobu hladaše? Stupaše zaso dale. Po pućiku džeše přez chójny. Čehodla? Zo by na paduchow lakał. Kak bě

Swjaty adwent! Na čo a na koho hladamy?

Adwentske předowanje

Sćehowace předowanje je podpisany farar přeni adwent 1967 w rozhłosu dźeržal – wězo w němskej rěči. Zwony Pětrскеje cyrkwyje w Budyšinje su při tym zaklinčate, Budyski chór je spěwał, cyrkwinski hudźbny direktor Nöbel je jón nawjedował a na pišćelach hrał. To běše potajkim Boža služba z našeje domizny. Předar je serbsku Lužicu tež wuraznje mjenował. Tuž je wobšěrný wujimk tuteho předowanja w serbskej rěči wusprawnjeny.

Text namaka so pola swjateho Mateja na 21. stawje, hdžež je scenje za přeni adwent napisane. Dokelž so pak tekst předarja ze starocyrkwinskim scenjom dospołnje njekryje, chcemy tu najprjedy te štučki, kotrež buchu wukładowane, wotčišćeć:

Jako so woni Jerusalemej bližachu a do Betfage k Wolijowej horje přindže, posła Jezus dweju wučobnikow a džeše jimaj: „Džitaj do města, kotrež je před wamaj, a hnydom woslicu nańdžetaj přiwjazanu a mlodeho woslika při njej; wotwjazajtaj a přiwjedźtaj jej ke mni! A jeli wamaj što što praji, rjeknjaj: „Knjez jej trjeba!“ A hnydom jej wamaj pući.“ To so pak wšitko sta, zo by so dopjelnilo, štož je rěčane přez profeta, kotryž praji: „Powěsće džowce Cionskej: Hlej, twój kral dže k tebi z čichej myslu, sedžo na woslicy a na mlodym wosliku přiwučeneje woslicy.“ Wučobnikaj džeštaj a čínještaj, kaž bě Jezus jimaj prikazał; a přiwjedžeštaj woslicu a mlodeho woslika a položištaj swoju drastu na njej a sadžištaj jeho na njej. A wjele luda přescěraše swoju drastu na puć; družy pak narubachu hałuzy ze štomow a sćečechu je na puć. Tón lud pak, kotryž před a za nim džeše, wolaše a džeše: „Hoziana synej Dawidowemu! Chwaleny budž, kotryž dže w mjenje Knjeza! Hoziana we wysokosći!“ A jako do Jerusalema přichajny, zběže so cyle město a džeše: „Štó je tón? Ludžo pak džachu: „To je Jezus, profet z Nazaretha w Galilejskej.“ A Jezus zastupi do templa... Jako pak wyši měšnicy a pismawučeni džiwij widžachu, kotrež wón čínješe, a džěci w templu, kotrež wotachu a džachu: „Hoziana synej Dawidowemu?“ rozhněwachu so a džachu jemu: „Slyšiš, što tute praja?“ Jezus pak jim džeše: „Hlej! Njejsće nihdy čitali: Z erta móličkich a česnych sy sej chwalbu přihotował?“ (Mat. 21,1–12 a 15–17)

Luba wosada!

Kak rjenje je to tola, hdyž jedyn wot nas wočakany a lubowany čłowjek přindže. — Na přikład je tam mloda holca, wona wě: Slubjeny je po puću, wón přindže k njej, a wona smě na njeho čakać! — Abo kaž to běše před dwaceći lětami: Syn abo mandželski bě hišće był we wójnskej jatbje, nětko pak je hižo na němskej zemi, wón je telegram posłał: „Ja sym pušćeny a přindu bórže k Wam.“ Kak so wšitcy wjesela! —

Wo podobne so jedna swjaty adwent. My wěmy, zo laćanske słowo „adventus“ zeserbšćene „přichad“ rěka, mjenujcy přichad toho, kiž je tehdom swjatočnje do Jerusalema čahnył. Wšo běše naš Knjez Jezus Chrystus sam derje přihotował. Ja směm fachowy wuraz z džiwadloweho žiwjenja wužiwać: Wón je tehdom, jako wučobnikow do Betfage posła, jim na wutrobu položiwi, što dyrbja prajić, kak maja so zadžeržec, wšo sam „inscenował“. Z tym nječam prajić, zo běše to wšo jenož „džiwadło, keklija“. Džensa pak namakamy tajku „adwentsku inscenaciju“ na hasach, we wobchodach a hdže hewak, a to hižo wěsty čas do přenjeho adwenta. Wšitke te adwentske hałužki a swěčki a hwězdžički, k tomu wšo wabjenje, wša hodowna „reklama“ dyrbja adwentsko-hodowne začuće wubudzić. To mamy léto wot léta před wočomaj. My křescenjo pak a my kemšerjo mamy sej rozpominać, wo čo poprawom w adwence dže: To je **Jezusowy přichad**. Adwentska Boža služba kaž w cyrkwach tak tež w rozhłosu njecha někajke romantiske začuće we nas plodzić, ale chce nam pomhać, zo bychmy hladali

najprjedy a cyle wosebje na přichadźaceho Knjeza, ale tež — nam za přikład — na čłowjekow, kotřiž jeho při tym zetkaja.

I.

Jako naš Knjez a Zbóžnik Jezus Chrystus tehdom do Jerusalema začahny, je so sam zjewil jako wot Židow wočakowany Mesias a je dopjelnil wěšćenje profeta Zachariasa: „Hlej, twój kral přindže k tebi, prawy a pomocnik, chudý, a jědze na wosle a na mlodym wosle woslicy.“

Što pak ma to za nas džensnišich na sebi? My rěčimy rady wo **trojim přichadze Jezusowym**, mjenujcy w zašłosći a w přitomnosći a w přichodze, kaž znate słowo z lista na Hebrejskich praji: „Jezus Chrystus wčera a džensa

tola farar prajił, jako poby ze swojeh žonu posledni raz w adwentskej Božej službje?

Wo woakowanju bě přédował. Kak lud w adwencie na zbožnosť čaka. Ale za wjele budže čakanje podarmo, dokelž njejsu zwólniwi trochu napřečo hič, kaž je Jezajas napřečo šoł a Bethlehemscy pastyrjo. Tak je tež w tutej wosadze. Lubosc, kiž by pomhač mólha, pobrahuje. Hdyž nihtó druhemu napřečo njeńdže, budže jenož hubjeńšo. Murje dale rosćeja.

Tuto přédowanje bě jeho mjerzalo. „Nade wšem steji winowatosć“, chcyše fararjej prajić. Ale potom bě předar zaso wo lubosci počal rěčeć. — Njeh ma kóždy swoje měnjenje!

Hajnik zaso pozasta a zložil swoju hłowu na hladku skoru buka.

„Njeńdže wjace. Pońdu na wotpočink. Doskónčnje! Zajutřišim pojedu do města a praju to tam. A k hodam pojedu k Erice. Haj, zawěrnje, to činj.“

Jenož hišće mały kóněk. Tam stejachu hižo módre šmrėki. Sylne duby napřečo běchu z bukami podrosćene. Wot tam móžeše šmrėki derje widžeć. Za mlodym bukom, kiž měješe hišće brune lisćo, posydny so na swój hajniski kij.

Na wječor, bě měrnje. Čmičkaše so, a mēsačk schadžeše. Tam a sem padny sněh z haľuzu. Haľužki łamachu so pod nohami. Tři sorny čehnjechu na pola. Zymske sywy je wabjachu. „Coplišo woblec so mózach“, pomysli sej. „Je zymnišo. Pońdu bórze dom.“

A zaso přińdzechu jemu prašenja. Što bě to džensa jenož do dziwnych mysłow? Wot toho časa, zo sym sam, njeje to ničo wjace ze mnu. Čehodla tu sedžu? Haj, a što chcu doma? Kak běch rady doma, jako bě tu hišće zona! To je moja winowatosć, zo tu stražuju. Porjad dyrbi tola być na tutym swěće. A hdyž njezapocinamy w małym... Ale hdže je we wulkim porjad? Za porjad, tak rěkaše tola, je mój hólč wotešoł a so wjace njevróci. Tón hólč, haj...

Wěš hišće, kak sy na sankach sedzał, hdyž do města jědzechmy? To bě najkrasniše, tón puć a ty na sankach. Čehodla njejsy na sankach wostał, hólče? Čehodla sy wotešoł? Na sankach bě porjad — mały, ale dobry. Ty sy na sankach sedzał, a ja sym je čahnyl. Ale su po tebe přišli a potom list napisali: In treuer Pflichterfüllung...

Dwě postawje so bližešej z polow sem po puću runje k njemu. Dwaj mužej? Ně, žona bě pódla. Žana žona, džěsi to běštej. Hdyž běštej blisko, jej zawoła. Hólč chcyše čeknyć, ale holca jeho dzeržeše.

„Pokaž swój nachribjetnik!“ wotroħny so na hólca. Nožicy tam ležachu. „Džěsi, njeħańbujetej so, njeħańbujetej so kradnyć?“ Chcyše wótrišo rěčeć, ale njedokojna.

„Što je waju posłał?“ — Mjelčenje. „Ja so waju prašam, što je waju sem posłał?“

„Nan“, holca číše wotmołwi. „Čehodla nje přińdže sam, waju nan?“

„Njewěm. Husto je chory. Jutře chce wo džěto do města jěć, a to chce haľužki sobu wzać.“

„A mać, što praji mać tomu?“

a samsny tež do wěčnosće.“ —

Haj, Jezus je přišoł. Při tym so jedna wo stawizniski podawk. Wězo je wšelake potajnstwo z tym zwjazane, wo čimž sej wučeni bohosłowcy hłowu łamaja; ale je fakt! Naš dr. Měrćin Luther tak wo tym spěwa:

Wón chudy na swět přišoł je

a nam wšitkim pomhać chce.“

Haj, wón je přišoł, zo by nam wějnje pomhał, zo by nas wumohl. Jeho puć wjedže ze žlobika ke křižej! —

A zo Jezus džensa přiħadža, wučil nas adwentska štučka:

„Přińdže nětk a zbudži

z wučbu swojeh ludži.“

Haj, zo Jezus Chrystus džensa hišće dže, zo je wón přeco po puću, toho smy sej wjesele wěsći. Wón chce tam być a tam přińć, hdžež su jeho wučobnicy zhromadzeni w jeho mjenje, byrnjež to bychu dwejo abo tři byli, hdžež so modla, Bože słowo słyša a Bože wotkazanje swjeća. — Jedne prašenje jenož! K čemu ma wón přeco znowa přińć? Hdyž je wón přišoł, je tola přítomny! Nimamy jeho potom na přeco? Hlejće, wo to runje dže: My nimamy jeho stajnje při sebi! My nimamy žaneje mocy nad nim, zo móħli my z nim činić, štož bychmy runje chcyli. My njemóžemy jeho kaž myto, kaž medalju přeco při sebi měć a nosyć, a by-li što najpobožniši by! To runje tak kaž tam, hdžež su wjeseli čłowjekoj zhromadzeni poħni radosće a jednoty. Z jednym razom pak jedyn druhi zastupi, kiž so poprawom tam njeħodži, abo njerjane słowo so rěči, abo něšto so stawa, štož njeje so dosć přemyslowało, štož druhich mjerza abo zranja — a hnydom je po wšej radosći a přezjednosći! Runje tak móžete swojeje wěry do Chrysta wěsty a we njej wjesoly być —, a nahle so něšto stanje, snano jenož w myslach, abo prajiš słowo, kotrež so lěpje njewurjeknje, abo činiš něšto, štož so njeħodži, abo ty wěš dobre činić, a nječiniš jo, abo dyrbiš so mjerzać na druhich ludži abo wěry — a hnydom je zaso po wšej wjesolosci a radosći wěry! My so čujemy kaž „wot Boha a wšech dobrych duchow wupušćeni“, tež wot čłowjekow, a stejimy z jednym razom tu sami a samotni! Derje nam, słyšimy-li to jako powěsć

za nas nětko a tudy: „Hlej, twój kral přińdže k tebi, prawy a pomocnik!“ Džensa kaž w cylym adwentskim času a tež potom poslednju póstnu njeđzělu bołmončku, hdžež so po porjedže cyrkwinskeho lěta naš tekst tež słyša, mamy w našich Božich domach wioletne woltarne plachty. Wiolet je barba pokuty. A hdyž chcemy my jeho znowa prawje do našeho znutřkowneho přijec, mamy pokutu činić, mamy so pochileć před nim a so čisće k njemu wobročić. —

Dale słyša so našeje křesćanskeje wěry wuznaće: „... zwotkal wón přińdže, sudžić žiwych a morych.“ My njewěmy, što w přichodnych časach přińdže; my pak wěmy, što přińdže, wón, Chrystus, kotryž ma přichod w swojimaj rukomaj. Wón přińdže, zo by sudžil. Kóždy je swojemu sudniky zamołwitosć winowaty. Za nas z toho to sěhuje, zo bychmy zamołwice žiwi byli. To budže potom po porjedže cyrkwinskeho lěta powěsć druheje njeđzele w adwencie. —

Powšitkownje pak w tutym swjatym času rěka: Naš Knjez Jezus Chrystus je přišoł, wón přiħadža a wón zaso přińdže. Na koho a na čo hladamy? Najprjedy — a to smy hać dotal sćinili — na přiħadžaceho Zbožnika, a po-

tom — z tym so nětko zaběramy — na zetkanje wšelakich ludźi z tutym Knjezom.

II.

Wjele ludźi jeho před wrotami Jerusalema zetka. Woni jemu tu česć da- wachu, kotraž jemu słuša. Woni přescěraču swoju drastu na puć, zo by na mjehkim jěchał; woni rubachu hałuzy ze štomow, kotrež sćečechu, kaž džensa džěci při kwasu před mandželskim porom kwětki sćelu. Woni jemu přiwyskach, spěwajo a chwalo „Hoziana synej Dawidowemu!“ Za nim pak džěchu jeho wučobnicy, kiž běchu wšědnje wokolo njeho, kiž jeho přeco slyšachu a z nim rěčachu, kiž běchu stajnje zwólniwi, to činić, štož jim pra- ješe: Woni tež tajke přikaznje wuwjedźechu, kotrež běchu spodziwne. Štó to čini, zo skoćo cuzeho čłowjeka wot kolika wotwjaza, bjez toho zo chce tutomu něšto klubu sćinić abo jo samo kradnyć? Haj wšak, woni dyrbyja pra- jić: „Knjez toho potrjeba.“ Ale tež to njeje tak lochko wuprajic. Ale tamni wučobnicy so tehdom bjez dalšeho po tym mějachu, dokoř běchu zwučeni, jemu słužić a poslušni być.

Dale slyšimy w našim tekće něšto wo „cylym měsće“; to su drje ći, kiž njejsu Jezusej naprečo čahnili kaž tamni, wo kotrychž horjeka zhonichmy. Někotři wukladowarjo sej mysla, zo běchu ći, kiž Jezusa česćachu a chwa- lachu, swjedźenscy hosćo z Galilejskeje. Woni Knjeza hižo wot prjedy sem derje znajachu. Njech je kaž chce: Jedne cyle město stejí pod wliwom toho, štož je so tehdom božmončku před jeho wrotami stało. A dźiwajo tamni so prašeja: „Što to poprawom na sebi ma? Što tón je?“ — Někotři pak to wšo wotpokazuja a so rozhněwaju na tu cyłu „kekliju“ — kaž so jim zda. To su farizejscy a pismawučeni, kiž to džěcom za zło bjeru, do hišće w templu „Hoziana“ wołaju, a hišće bóle to Knjezej porokuja, zo wón to docyła ćerpi. Wězo škita Jezus tute džěci, kaž poslednje štučki našeho teksta pokazuja.

Na tajke wašnje Smy štyri wšelake skupiny ludźi zwěsćili. Sprěnja běchu ći, kiž wšědnje z nim wobchadzeja, jeho wučobnicy. Zduha su ći, kiž jemu jónu při tej wosebitej skladnosći naprečo džēja a jeho česća. Střeća su ći, kiž su tež pohnući z tym, štož je so stało, abo maja najmjeńša wěsty zajim a so prašeja za tutym Jezusom. A na kóncu stejachu ći, kiž jeho wotpokazachu a so na njeho a na tych, kiž wjesele za nim chodža, rozhněwachu.

Tute štyri skupiny ludźi džensa hišće namakamy, a drje po cylym swěće, hdžež su křesćenjo, kaž tež w mojej blišej domiznje, w serbskej Lužicy, w kotrejž sym z fararjom w dwurěčnej wosadze. —

Hdže pak stejimy my? Do kotreje z tych štyri skupin slyšamy? Štož kemši dže, štož na radijowe přědowanje poslucha, njeje tajki kaž na kóncu našeho teksta, kiž Jezusa wotpokazuje a so na njeho hněwa. Tež k tym wón nje- slyša, kiž njejsu Knjezej naprečo čahnili, ale su so jenož zadziwani prašeli: „Što a što je to? Tajke podobne prašenja slyšimy hišće džensa při wulkich cyrkwinskih wuhotowanjach snano ekumeniskeho formata abo snano po- tom, hdžyž je bamž přišoł na eucharistiski kongres do wukraja — kaž loni w Indiskej —, abo hdžyž běchu wulke reformaciske jubileje abo cyrkwinske dny mjez Němcami abo w Serbach, kajkež my tež tu w našej Lužicy porjad- nje mamy. Tež při tajkich skladnosćach so ludžo, kiž hewak wonka steja a sobu nječinja, prašeja: „Je drje tajke móžno? Telko křesćanow na jednym městnje!“ Na tajke wašnje móžeja tež ći, kiž so hewak k cyrkwi njedźerža, něšto wo tym nazhonić — husto njewědomnje —, zo ma Jezus hišće džensa móc a wliw, zo je wón tež džensa — ja směm cuze słowo wužiwać — realita a awtorita! —

My pak we wosadze slyšamy na kóždy pad k tym, kiž modlo, spěwajo, wyskajo, chwalo Knjezej naprečo džēja. Tajke činimy na kemšach, wosebje hdžyž w tutych dnjach a njedzelach naše lube stare adwentske a hodowne spěwy zanjesejmy. Tež cyrkwinska hudźba k tomu słuša, hdžyž naše cyrkwinske a pozawnowe chóry wustupuja, hdžyž so na pišćelach abo z wulkimi abo ma- łymi orchestrami hraje, w mjeńšim wobłuku runje tak kaž při sławnych oratorijach starych a nowych mištrojow, w česćedostojnych Božich domach kaž přez radijo a telewiziju. Někak Smy potom z našej „Hozianu“ tež wob- džěleni! —

Rjenje pak by było, bychmy-li nimo toho hišće slyšeli k wosadze swěrných wučobnikow, kiž su wězo tež pódla, hdžyž so chwalobny kěrluš spěwa a hdžyž so hałuzy sćelu. Ale woni su ći, kiž su stajnje pola Knjeza. Kaž woni chcemy a dyrbymy tež wšědnje z nim rěčeć w modlitwe a kóždy dzeń jeho slyšeć w jeho slowje — snano w Ochranowskim hesle, w tutych znatych knižkach, kotrež rěkaju „Herrnhuter Losungen“ a kotrež w tutych dnjach zaso za nowe lěto swój puć započnu do dalokeho swěta, wšak su přeložene do wjace hać dwaceći cuzych rěčow. Potajkim: Jezusowi wučobnicy tehdom kaž džensa rěča z nim a slyša jeho kóždy dzeń, ale nic jenož to: Woni su tež stajnje hotowi a zwólniwi, jemu na někajke wašnje słužić. Druhdy dyrbyja zadźěwki přewinyć kaž tudy w našej stawiznje, w kotrejž dyrbyja wósła wotwjazac a rjec: Knjez jeho potrjeba. Tak je to džensa snano při zběrkach na hasach za Znutřkowne misionstwo abo za cyrkwinski natwar; tež při tutych abo druhich skladnosćach plaći: Knjez toho potrjeba! —

To wšo a wjele wjace chce nam adwentske scěnje prajic. Advent je ze swojimi starymi a nowymi naložkami rjany, přecelny, lubozny čas. Ale advent je wjace hać wěnc, hwězda, swěćka a zwonkowne swjedźenske wje- sele! W adwentskim lišće ze zapadneho swěta čitac: „Lubi młodži přeceljo: Wy adwentskemu časej trochu bjezpomocni naprečo stejic a njewěsće tak prawje, što z nim poprawom započec!“ A w hodownym artiklu ameriskich nowin „New York Herald Tribune“, kiž so tež w časopisu pola nas wuda, rěka: „W džensnišim času so džěci ani kusk wo woprawdźitu hódnotu ho-

„Wona je cyly dzeń na džěle.“ Holčka poča plakać. Hólc — na tři- naće lět stary — stejese z čmowym mjezwoćom pódla.

Dźiwujnje! By-li so to hajnikkej hišće před někotrymi dnjemi stało, by wón džěsćomaj prajil, zo njetrjebatej spy- tać jeho ze lžemi zmjehćic.

Tak wulki bě Klaus, jako wón tehdom na sankach sedžeše a spěwaše.

„Pójtej sobu!“ praji hajnik nic ru- nje jara přecelnje.

„Džeržtej nachribjetnik!“ Započa ze šmrěkow delnje hałuzy wotrězowac. Spodziwanej džěsci na njeho hlada- štej.

„Pójtej bliže z nachribjetnikom!“ Swědomiće wuběraše hałužku po ha- lužce. Jako bě nachribjetnik polny, pomhaše hólcej, jón na chribjet po- wěsnyć.

Před nim stejestej džěsci a njewě- rjestej, štož bě so runje stało. Tež we nim so wšo wjerćeše. Wón, za kotrehož bě to lěta dolho samozro- zumliwe, kóždeho so za wupokazom prašeć, je hałužki ze štomow lamał, kiž jemu ani njeslyšachu, a je je džě- sćomaj dał, kotrež chcyštej je krad- nyć. Spěšnje jej domoj storkaje.

„Džitej spěšnje domoj. Prajtej na- nej, zo njejestej hałužki kradnyłoj. Hajnik Riebeling je wamaj hałužki dał.“

Sam so postrži. To poslednje njeje směl prajic.

Wón slyšeše hišće holčku „Džaku- ju so!“ prajic a potom tež hólca.

Tuto „džakuju so“ zary so jemu do wutroby. Hladaše za džěsćomaj tak dolho, kaž jej w čmě widžeše.

Chcu nětko hić. Wozmu sej někotre hałužki sobu, byrnjež na mnje ni- chtón nječaka — nimo psa. Mi je, kaž njebych wjace sam był, kaž by ně- što wot džěsćow ze mnu šło. Čehodla poprawom njejsym holće hlóćek pomajkał, hdžyž plakaše, a hólcej? Moja wutroba mje wjace njeboli. Kaž by mi něchtón něšto darił, tak lochko mi je. Móžno, so farar njeje njepra- wo měł z tym naprećiwohićom. Bych dyrbył zaso raz k njemu dońc. Wón budže so zawěsće nad njewšědnym hosćom džiwać. Džěsci stej so tež dži- wałoj.

To njeje najskerje to najšpatniše, so džiwać, za mnje nic, za džěsci nic a tež za fararja nic. Njerěka wo lu- džoch, kiž posluchachu na rěče pa- styrjow: Woni džiwachu so jara?

Z lubosću pyta a rěča hałužki, kla- dže je do swójeho nachribjetnika, kaž bychu jehly jara čućiwe byle.

Wón džěše puć přez hórku domoj. Advent bě.

Z knihi

„Es kommt ein Stern gezogen“,
Union-Verlag.

**Tuto čislo,
dokoř je wosomstronske,
plaći 0,50 hr.**

downeho swjedženja njestaraja!“ — a při tym měnješe nan, kiž bě tutón nastawk pisał — wón běše prawy ameriski překupc —, jenož pjenježnu hódnotu darow.

Nam pak dže wo hinašu hódnotu, wo njeprirunajomnu hódnotu ewangelija, wjesoleje adwentskeje a hodowneje powěsće wo Jezusu Chrystusu, kiž je přišo, kiž džensa dže a kiž zaso přińdže. Wo to dže, zo bychmy jeho znowa prawje witali a přijeli do našeho žiwjenja. A to je tróšt, móc a pomoc za wšedny kaž za swjaty džeň. Zo bychmy tak spěwali a to tež prawje wuběhnyli:

Kak powitam ja tebe,
mój Jezu najlubši!

Hamjeň.

MODLITWA

Knježe Jezu, za wšitkich čłowjekow sy přišo! Židowska mać je tebe porodžila, mudri z rańšeho kraja so před tobu poklonichu, ty so zwjeseli na wěrje syriskeje žony a romskeho hejtmana, Grekojo chcychu tebe rady wlohadać, a Afričan je tebi pomhal, križ njesc. Knježe, smil so nad wšitkimi čłowjekami tutoho swěta. Wosebje prosmy tebe za wšitkich, z kotrymiž swoje žiwjenje džělily, za chorych, slabych, spytowanych a mrějacych; za wšitkich, kiž tebe w tutym adwentskim času njezetkaja, njech je, zo tebe njeznaja, njech je, zo je jim wšitko wšo jedne, njech je, zo buchu přez nas nastroženi abo zrudani; za wšitkich džělawaych a wědomostnych čłowjekow, za muži a žony we wšelakich powolanjach; za wšitkich, kiž nimaja wjele prajić; za wšitkich mócnych a wulkich, zo bychu puće namakali k prawemu měrej, zo žadyn hlód wjace njebudže a žana zwada mjez rasami a ludami; zo bychu so wšitke konflikty we Vietnamje, w Bliskej Aziji a w Centralnej Africe wotstronile, zo by krejpreleće, mjetanje bombow a každa horca a zymna wójna zastala. — Modlmy so za twój cylu cyrkej po wšem swěće, za našu wosadu, za susodne wosady wšitkich wěrywuznaćow, za mlódu wosadu, za wšitkich cyrkwniskich sobudželaćerjow, zo by ewangelij wo přičadže Chrystusowym prawje skutkował k wuzitkej čłowjekow a ke chwalbě Božej! — Haj přińdž, Knježe Jezu, přińdž bórže! Hamjeň.

Gerat Lazar

Dotal njewozjewjena baseň Handrija Zejlerja

W swojim nastawku „Džowcy Handrija Zejlerja“ (Lužica 1930, str. 2 a d.) powěda nam Ota Wićaz wo Zejlerjowymaj džowkomaj Leńce a Marce, wosebje tež, kak stej wonej, přebywajo na kubljanju w Holčacych wustawje w Małym Wjelkowje, so přiđaloj wjesoľemu, za swoje Serbstwo so horjacemu kruhej serbskich młodźencow, schadžowacemu so w towarstwe „Lubin“. Leńka spřećeli so w času swójeho přebywanja we wustawje (1867/69) z najstaršej džowku J. A. Smolerja, Ludmilu. Kaž nanaj džeržeštej tež wonej kruče hromadže a skoro wšednje so zetkawaštej. Smoler tehdy hišće bydleše na Židowje, a wottud do Wjelkowa njeje daloko. Pola Němcec, Smolerjowemu přičodneju staršej, běštej w dobrych rukach, a Leńka čuješe so při swójej towaršce kaž doma. Přecelstwo mjez woběmaj nanomaj, při wozrodženju Serbstwa skowane, njebu ženje kažene. Hač do smjerće wostaštaj swěrnaj jedyn druhemu, runje tak kaž swójemu serbskemu ludej.

Zejler běše dwójce kmótr w Smolerjec swójbje, Cyrilej Jarosławej, kotryž pak, lédma léto stary, zemrě. Dwě léce pozdžišo kmótrčeš wosemu Smolerjec džěsću, Janej Jarosławej, kiž w léce 1879 so poda na studij do Nižnjeho Nowgoroda a po uniwersitnych studijach zastawaše statne zastojnstwo w Pětrohrodze. Jedyn z jeho synow, dr. Iwan Smoler, skutkuje we wědomostnym instituće w Praze. Ludmila Smolerjec wuda so na Michała Čocha z Porchowa, kiž, l. 1879 do Ruskeje wupućowawši, wučěše na zemjanskim Alexandrowym instituće w Nižnim Nowgorodze a zemrě tam krótko po skončenju přenjeje swětoweje wójny.

Zejler napisa krótko do swójeje smjerće Smolerjec Ludmili tule baseň do pomjatnika:

Dokelž jeno smy tu ducy,
Ničo tež njej naše tu,
Dha so poruč božej rucy
Z wěrypoľnej mysličku:
Zhladuj z krutym dowěrjenjom
K našej zbóžnej domizni —
Tam ze slódkim spokojenjom
Čłowjek hakle wotchori.

Kaž za mjetelemi honi
Džěčo husto po łucy,
A hdyž misnje, sylzy roni.
Ničo lépsi njejsmy my,
A štož mamy zapojdžene,
Čini tyšnosć wutrobam —
Wěra praji: rozswětlene
Zapowjedki budža tam.

Wěra, jeno scěrpna wěra
Přewinje a spokoja,
Žiwjenje ze smjerće čěra,
K njebu křidła rozšěrja —:
Pod tej kryćiznu a chlódokom
Chodž we zemskim přebytku.
Palmy dobyća po krótkom
Wojowanju wěšte su!

Lazu, 18. Janra 1872

H. Seilef, d. twój přećel.

Něšto dnjow pozdžišo zapisa jej tuto rjane hrónčko tež jeje přećelka Leńka Zejlerjec, kotraž so po nanowej smjerći wuda na železniskeho inženjera Emila Webera:

Twoje žiwjenje budž zahroda,
We kotrejž Tebi steji
Mój wobraz jako njezapomnička
We žohnowanej meji.
A tule miłu rozičku
Sej sadzić pola Tebe chcu!

Lazu, 25. jan. 1872

Twoja wěrna přećelnica
Magda Seilerjec

Ludmilcyn wučer, Jan Radyserb Wjela na Židowje, w samsnym času jej wěnowaše tute rjadki:

Modl so a dži po božej šćežcy,
Čiň swěru, štož Ty činiš maš,
Dha budže zbože w Twojej chěžcy,
Ty božej hnady wužiwaš.
Štož Bohu wšón so dowěri,
Bóh tohu nihdy njepušći.

Ludmilcyn wučer a přećel
J. Wela

A Jan Bohuwěr Šolta, Lubinski, jedyn z chorhojnikow tehdyšeje serbskeje studowaceje młodžiny, zapisa jej tute lube přeća:

„Dyrbjał-li počinki Serbowki w znamju wuchwalić, bych wzał wěnc. wity z ponižnosće módreje fijałki, z krasnosće čerwjeneje róže a z njewinosće běleje lilije.“

W Draždžanach, 27. decembra 1872

Jan Bohuwěr Šolta
Lubinski

Tajki pomjatnik chowa w sebi wjele potajnstwow. Za nimi tu njechachmy slědźić. Nas tu zajimuje, što su tehdy naši wóćincy młodemu ludej přešli na puć do žiwjenja.

—1.

Wuznaće Polykarpa † 155

Bohot: Přisahaj, a je će pušču, wuměšuj Chrystusa!

Polykarp: 86 lět Jemu služu, a Wón mi njeje nihdy nič zleho sćinił. Dyrbjał ja swójeho krala hanić, kotryž je mje wumožil? Ja sym křesćan.

Bohot: Ja mam džiwje zwěrjata. Jelizo wostanješ Chrystusowu, dam će ja džiwim zwěrjatam.

Polykarp: Woľaj je, přetož ja nje-móžu so wot lépshego k hubjeńšemu přeměnić; derje pak je, so wot hubjeného na dobrego přeměnić.

Bohot: Dam će do wohenja čisnyč, jelizo wostanješ při swojim.

Polykarp: Ty mi hrozyš z woheńjom. Tón pak jenož chwilku traje a potom wuhasnje. Ty však njeznaješ woheń suda a wěčne chłostanje, kotrež čaka na bjezbóžnych. Tola, što so komdžiš, čiň, štož maš wotmyslene!

Lud woľaše kaž z jednym hłosom: Čisň jeho do wohenja! So modlo krotčeše tónle Chrystusowu swědk do wohenja — za swójeho Knjeza.

Durje běchu woćinjene

W přizemju Pariskeje chěže bydleše wudowa ze swojimi džěćimi. Durje wjedžechu won na hasu. Wudowa ležeše na chorožožu. Džěći sej wokoło njeje hrajkachu. Njeměješe nič k wječeri. „Maći, nimaš nič k jědzi?“ Mać njeměješe, poča pak so wótre modlić: „Luby njebjeski Wóťče, daj mi jědz za moje džěći; ty sy rapaki poštal, zo by Elija k jědzi dóstal, čiň to tež z nami!“ Hóľčk wotewri durje. „Hóľče“, džeše mać, „što ty činiš? Mi je zyma!“ Na to hóľčk: „Chcu rapaki nutř pušćić.“ Mać so posměwkný. A woprawdže. Runje džěše měšćanosta nimo a, dokelž běchu durje woćinjene, widžeše wulku nuzu. Wot toho časa bu wudowje a jeje džěćom pomhane.

W klóštrje

Podal Gerhard Wirth

Klóšter w Magližu

To běše jedyn mojich młodostnych sonow: Być hosć pola klóšterskich bratrow. Z pobožnymi mnichami swěru wobkedźbować wšě krute klóšterske přikaznje a zakaznje. Z nimi swjećić wšedne Bože služby. W klóšterskim čichim žiwjenju so zanuric w modlitwach do Božeho słowa.

Hdyž swojim pačerskim džěcom powědam wo žiwjenju za klóšterskimi murjemi, je hroza přeběhuje: „Takle być ze swěta wuznamknjeny. Ničo wobsedźeć, nic statoka, nic rjanu drastu, žane motorske. Ničo zaslužić, ale darmo džělać. Lubosći k žonje so wotrjeknyć a za to měć

w jich swětnym — a hustodosć hrěšnym — wjeselu, ale sam so tajkemu wašnju zdalować a za to měć klóšter z jeho cyrkwju za swoju domiznu. — Ně, to njeby ničo za nas było.“ — Takle mjenja naše pačerske džěci. Ja wšak na pačerjach powědam wo klóštrach, kaž sym to z knihow zhońil, nic ze samsneho dožiwjenja. A nětk smy lětsa ducy přez Bołharsku nje-nadžicy hosćo pobyli w klóštrje. Dajće sej to porjadu rozpowědać.

W Magližu pod wysokimi balkanskimi horami wopytachmy němsku wučerku, kotraž bě so před lětom z Lužicy wudała na Bołhara do Bołharskeje. To běše wjesele, ju powitać směć w dalokim kraju a so zeznać z jejnymi sympatiskimi, lubymi, bołharskimi přiwuznymi a tež wohladać mału jeje džowčićku, kotraž ma po swojej bołharskej wowce poetiske mjeno „Temenuga“, na serbski „Fijałka“.

Tuta němska, nětko bołharska wučerka nam mjenowaše prawosławny klóšter w Magližu, zo bychmy tam přenocować mōhli. Po smjerć nahlej horje jědzzechmy zady wsy do klóštra w najluboznišej krajiny. Na wječor zastupichmy do klóšterskeho dwora a slyšachmy z cyrkwy liturgiske modlitwy.

Haj, tak ma to być w klóštrje!

Sěicha přistupichmy. Spěwane modlitwy wšak njezrozumichmy, ale naša wutroba bě poľna modlenja.

Modlerjow bě jenož mała horstka: starši mnich, někotre klóšterske sotry, tež hižom stare hać na jednu, k tomu třo młodzi mužojo, z kotrymiž so pozdžišo bliže zeznachmy. Woni studuja na duchownstwo a su w prózdninach do čicheho klóštra přišli, zo bychy tu wuknyć mōhli. Lubj młodžency to běchu. Woni wšak njemějachu uniwersitny studij, kaž je to pola nas wašnje, ale „fachowy studij“. Mi so tući třo młodzi studen-

ća lubjachu. Bōh Knjez chcył dać, zo bychy pozdžišo raz byli swětni w swojim zastojnstwje. Bohatstwo a česć na nich nječaka, ale za to swjata služba w Knjezowym mjenje.

Klóšter, to rěka klóšterske twarjenje a cyrkej, je jedyn rjany cyk. Klóšterski dwor je lubozny a wjesoły. To njeje tón chutny, struchły duch, kaž sej to zwjetša pod klóštrom předstajamy.

Klóšterski wótc je přecelny starši knjez. Wón je w swojej mladosci zastupił do klóštra jako lajik a je potom postupował, doniž džensa njeje w duchownskim zastojnstwje.

Na druhim wobrazu widziće mać klóštra, kotryž je žōnski wustaw. Tuž ma wona — „majka“ — wosebje wažne zastojnstwo. Mjez wosom sotrami běštej dvě, kotrejž rěčeštej běžnje francosce. Wonej běštej někotre lěta we Francoskej přebywałoj.

Duchowny wótc klóštra

Rjane a nutrne běchu wšedne rańše a wječorne kemše w lubym Božim domje. Doľho wone trajachu. Mi pak so při tym njeje wostudziło, byrnjež tekst njezrozumich.

Z Magližskeho klóštra sem smy na druhi dzeń šli do wysokich balkanskich horow. Běše to jedyn krasny wulět! Napinacy wšak. Z wysokosće hladachmy dele na swoju lubu hospodu.

Našim lubym roznošowarjam džakujemy so jara wutrobnje za jich swěru.

Wy, lubi čitarjo, přijimajće jich přeco jako našich pósłow, kotřiž Wam přinjesu z čišćanym „Pomhaj Bōh“ tež tón přecelny wosobinski serbski postrow „Pomhaj Bōh“ do domu.

My trjebamy hišće nuznje roznošowarjow we Wojerowskim wokrjesu. Štó chce tajki nadawk přewzać?

Majka — mać klóštra

wšitkich čłowjekow za swojich bratrow a swoje sotry. Druhich widźeć

Wjeselce so na hody

Jedyn ewangelist powěda we swojej knize wo podawku, kotryž so jemu sta krótko do hód. Džěše po hasach města Freiburga. Wšudžom sněh. Skónčnje zetka znateho, a tón jemu rjekny: „Hlejće, tamle tu žonu! Wona chce na dwórnišćo, zo by do Berlina na čěžku operaciju dojeła. Knjez fararjo, chwatajće a prajće žonje hišće dobre słowo. Jej je čěžko wokoło wutroby. A wona njewě nič wo tym, kotryž móže stysknošć na zohnowanje přeměnić.“

To wšak njebě lochko, nětko prawe słowo namakać. Tola Knjez je tež tu pomhał.

Tamna žona so jara džiwaše, jako jej farar rjekny: „Luba žona, runje sym zhonił, zo jědźeće na čěžku operaciju. Ja chcu wam chětrje hišće powědać, štož sym tu runje na hasy widzał. Tam steještaj hólcaj před wukładnym woknom wulkeje kupnicy, hdžež běchu wšě móžne krasnošće za hody wukładžene. A slyšach, kak jedyn tamnemu rjekny: ‚Ty, wjeseliš so ty tež tak jara na hody?‘ — Tuto prašenje chcu wam sobu na puć dać: Luba žona, wjeseliće so wy tež tak jara na hody?“

Žona běše zadžiwanja na cuzeho posłuchała. Najprjedy njewědžeše, što wotmołwić. To či bě džiwne prašenje. Kak měła so wona wjeselić?

Ale wona bě wotmołwu dóstała! Pře wšu měru krasnu wotmołwu! Po někotrych měsacach zetka ewangelist a farar w Berlinje jednoho oficiera. A to běše syn tamnje žony.

Što běše so mjez tym stało? Operacija běše čěžka byla, haj, tola jědźe žona wo džiwnym prašenju fararja rozmyslować. W Berlinskej chorowni bu žona wot lubeje sotry wothladana, a ta běše swěrna Jezusowa wučobnica. Wona pokaza jej puć do wěrneho wjesela. A tak bu žonje wutroba wotewrjena za Jezusa. Wulke wjesele, kotrež ma so stać wšemu ludu, začahny tež do jeje wutroby. Přeni raz we swojim žiwjenju móžeše nětko spěwać: Ow najwjeselši, ow najzbožniši, hnady poňički Boži dnjo! Zhubjene dźeći, Chryst je na swěće. Wjesel, wjesel so, křesćanstwo!

Sławna čorna spěwarka

„Kralownu gospel-spěwarkow“ mjenuja čornu spěwarku Mahaliju Jackson. Jeje nan džežaše na lódznicy (hdžež so lódže twarja) a njeđzělu přědowaše. Jako džečo spěwaše Mahalia Jackson w nanowej wosadže „Bože spěwy“, a kapačka běše přeco poňnje wosadžena. Ludžo chcychu jeje krasny hlós slyšeć. Ze 16 lětami přindže Mahalia do Chikaga. Hnydom přěnju njeđzělu zastupi tam do cyrkwinskeho chóra, w kotrymž bu bórže zo solistku a we wulkich a małych cyrkwjach města a jeho wokolicy znata a woblubowana.

W léce 1947 bu wona naraz sławna z jeje spěwom „Mowe On Up a Little Higher“, kotryž wona na tačele spěwaše. Přez milion tačel bu přědate. Na koncerće w najwjetšej Newyork-

skej koncertnej hali běchu wšitke zastupne lisćiki wupředate. Runje tak wuspěšne běchu jeje koncerty w Europje. A na turneji přez Palestinu spěwaše Mahalia Jackson patoržicu w Bethleheme hodowny kěrluš „Čicha nóc, swjata nam nóc“ („Silent Night, Holy Night“).

Mahalia Jackson spěwa na swojich koncertach a na tačelach jenož tak mjenowane spirituals (kěrlušje Cornuchow) ... Ameriska radijostacija Columbia Broadcasting System wysyłaše 1954 wšelake programy z Mahaliju Jackson. A režiserjo so nadžachu, zo Mahalia Jackson tež někotre swětné spěwy do swojich programow zapleće. Wona pak to wotpokaza a džeše: „Ja njedam Columbia Broadcasting System wyše Boha stać.“ A tajke měnjenje je Mahalia Jackson wobchowala.

Swój najwjetši koncert měješe čorna spěwarka před 21 000 ludźimi. Zdobom pak wona tež před małymi wosadami spěwa. Na zymnym zymskim wječoru spěwaše Mahalia Jackson w jedneje cyrkwi w Chikagu. Tam ju jedna žonska prošese: „Wopytajće tola moju choru mać a zaspěwajće jej jenički kěrluš.“ Hišće samsnu nóc poda so spěwarka do chuduškeho bydenja a spěwaše chorej wšelake tróšta poľne kěrlušje a modleše so z njeje!

Kublanski džen, na kotryž so stajnje wjeselimy, budže 24. maľeho rózka 1969 w Budyšinje na Hornčerskej hasy. — Započatk z kemšemi w 9.00 hodž.

Kral a pastyr

W cuzym kraju knježeše něhdy kral. Čas žiwjenja njetrjebaše nuzu tradać. Bohatstwo a wjesela běchu jeho wšědna zaběra. Kónc swojeho žiwjenja pak měješe ćežke mysle. A džeše swojím přecelam: „Hlejće, ja sym za čas swojeho žiwjenja wšitko dožiwił, štož móže čłowjek dožiwic. Jenož jedne je mi wyše wostało: Njესym Boha widzał, a nětko chcu jeho rady widžeć!“

Kral da wšitkim mócnarjam, kotřiž běchu jemu poddani, a wšitkim mudrym a měšnikam swojeho wulkeho kralestwa rozkaz, zo dyrbjaj jemu Boha pokazać. Hrožeše jim z najčešćimi pokutami, jelizo jemu tole poslednje přeće žiwjenja njedopjelnja. Za tři dny měješe so tón mudry muž namakać, kotryž móht jemu Boha pokazać. Dlěje njesmě trać. Wšitcy wobdylerjo kralowskeho hrodu a cyleho kralestwa třepotachu z bojosću. Přetož wšitcy, hač kuchar abo kancler, hač rjedžerka abo kralowna, njewědzachu sej rady. Nichtó njemóžeše kralaj pomhać.

Za tři dny skaza kral swojeho kanclera k sebi, a daše wšitkim zamolwitým rjec, zo maja so pola njeho zhromadzić. Strachociwje so bližachu: Nichtó njemóžeše kralaj wotmołwić. Mjelčicy tam wšitcy wokoło swojeho knjeza stejachu: wjerchojo, oficérojo, měšnicy, wučeni a mudre žony. Kral so jich prašeše, a žadyn z nich sej njezwěri na krala pohladnyc. Bojachu so kraloweho hněwa. Hižo chcyše kral smjertne pokuty wozjewic. A w tym wokomiku zastupi pastyr do žurle a chcyše z kralom rěčeć. Stoha tu chceš? — tak so jeho prašachu. Hač drje so njeje mylił? A w burskej drasće z kralom rěčeć?

„Haj wšak, haj“, džeše pastyr, „wěm, što chcu a wěm, hdže sym. Sym kralowy rozkaz słyšał a sym přišoł, zo bych na to wotmołwił!“ Nětko smědžeše před krala stupic.

Pastyr so před kralom pokloni.

Kral jemu dowoli rěčeć.

„Dowol mi, kralo, zo twoje přeće spjelnuju!“

„Derje, mojedla“, wotmołwi kral, „ale pomysli, zo dže wo twuju hlówu. Jelizo moje přeće njespjelniš, sy přehrał.“ Pastyr so njedliješe a wuwjědže krala won na prózdne městno. Wšitcy dworjenjo a wšón lud chcychu tónle podawk sobu dožiwic. Pastyr stupi so před krala a pokaza jemu slónčko.

„Pohlej na nje!“

Kral pozběhny swoju hlówu a chcyše do slónčka pohladnyc. Ale slónčny blyšč jeho slepieše. Začini woće a prikry jej z ruku.

„Chceš, zo woslepju?“ zawoła kral na pastyrja.

Pastyr jemu měrnje wotmołwi:

„Ale mój kralo, slónčko je tola jenož slaby wotblyšč Božeje wulkosće, jenož mafa škrička njesměrneho wohenja. A tule škričku ty njeznjesješ? — Kak chceš ty ze swojimaj wočomaj Boha widžeć? — Pytaj jeho z druhimaj wočomaj!“

Kral pochwali pastyrja:

„Spóznamam twój duch a widžu, zo sy wulka duša. — Wotmołw mi

dale: Što běše před Bohom?“

Kral a wšón lud čakachu z napjatosću! Po krótkim přemyslowanju rjekny pastyr:

„Mój kralo, njeměj mi za zło moju próstwu!“

„Wo čo prosyš?“

„Lič!“

„Kral poča ličic? „Jedyn — dwaj...“

„Ně, ně, takle nic! — Započ z tym, štož přińdže před jedynku!“

„To tola njemóžu, pastyrjo.“

„Ty maš prawje, kralo, a tež prjedy Boha ničo njeje.“

Nětko so kral hišće bóle džiwaše.

„Chcu će bohaće wobdarić. Ale daj mi hišće wotmołwu na třeće prašenje. Što Bóh čini?“

Pastyr hladaše na krala, kotryž na swojim trónje sedžeše, a džeše:

„Derje, chcu ci wotmołwic. Dowol mi jeničku próstwu: Zaměň na chwilkú swoje šaty z mojimi!“

Kral chcyše pastyrjowu próstwu spjelnic. Połoží sceptar a krónu na bok, wusleće so drastu a wobleće so pastyrjowe šaty. Potom sydny so pastyr na trón, wza sceptar a pokaza z nim na krala, kotryž stejše w pastyrskaj drasće pod trónom.

„Hlej, mój kralo: To čini Bóh z nami... Wón so stawa to, štož my smy, a my mamy podžěl na tym, štož Wón je. Wón je so sam sebjepozižil, zo by nas k sebi pozběhnył.“

P. Mons

Prózdny džěcacy wozyk

Młodymaj mandželskimaj běše so přěnje džěcacko narodžilo. Wězo bu džěcacy wozyk kupjeny, čisće drohi, wosobny a šikowany wozyk! Jednu rjanu njedželu chcyštaj nan a mać swoje džěcacko spřecelenej swojbjepredstajic. Džěčo bu zwoblěkane, džěcacy wozyk rjenje wupyšeny ze zawkom a prikrywom. Potom podaštaj so młodaj staršej na puć. Dyrbještaj chwatać, dokelž chcyštaj z busom dale jěć. Šafner běše přecelny a pomhaše jimaj z wozykom do awta. Swójba, kotruž chcyštaj wopytać, bydleše chětro wysoko w nowočasnym twarjenju. Skónčnje běštaj tamne bydenje docpětoj. Wjesole witanje! A nětko běše nowonarodžene na rjedze!

Tola kak jara so wšitcy hromadže stróžichu, jako wosobny prikryw zběhnychu. Wozyk běše prózdny! Hdže běše džěčo wostało? Młoda mać zblědny, nan sej njewědžeše rady. Tola młodej maćeri přińdže na mysle: „Sym ja...?“ A hižo chwataše na přichodny bus, zo by domoj dojěła. Wša rozbudžena lečeše do spanskeje stwy, a hlej — tam ležeše džěcacko zawalene na bliźe a spaše! Ze wšěm chwatanjom běštaj na nje zabytoj a bjez njeho wotjětoj. —

To drje so móže jenož „młodym“ maćerjam stać! Tola ja to njepisam, zo bych młode maćerje powučował, pisam to, dokelž steja hody před nami.

Wěsće, hodowny swjedžen — to je wozyk, do kotrehož bu Bože džěčo položene. A nětko mi prajće, štoha je wažniše? wozyk abo džěčo we nim? Tak kaž tamnaj młodaj čłowje-

kaj činja to njeličomni ludžo. Kupja sej rjany, drohi džěcacy wozyk, to rěka: njehladaja na pjenjezy, hdžy wo hodowne dary dže. Wjele hary a hotka a tołka. Tola wšitko prózdne džěcace wozyki! To najwažniše pobrachuje: Jezusdžěcacko! Na to za-bywaja! Škoda!

Tola činće to tak kaž tamna młoda ma: Chwatajće wroćo po džěcacko! To bychy byle prawe a rozumne hody!

J.
Z našeje Sakskeje krajneje cyrkwyje Wot nazymy 1967 hač do nazymy 1968

Krajny cyrkwinski zarjad podawa na kóždaj nazymскеj synodže wobšěrnú rozprawu wo tym, štož je so w zańdženym léce w našej Sakskej ew.-luth. cyrkwi činiło.

Znutřkowne misionstwo stara so na jara wšelakore wašnje wo tych, kiž našu pomoc trjebaju. Husćišo smy hižom na tuto wažne džěło pokazali. W zańdženym léce je so ze statnymi instancami jednalo wo našim džěle z duchownje slabymi. Stat našu prócu připóznawa a je dał dowolnosć za wšelke twarske džěła.

We wulkich městach so zarjaduja kursy za tajkich, kotřiž su zwolnili, našim starým čłowjekam pomhać. Tak je so w Drježdžanach skónčil přěni tajki kursus ze 112 wobdžělnikami. 56 z nich chcedza hnydom w swojich wosadach pomhać starých wobstarać. — Hdý by so tola w Serbach tež hodžalo tajke něšto zarjadować. Kak wjele starých je mjez nami, hdžež přiwuzni nimaju dosć móžnoty, so wo nich starać! Njedawno wopytach stareho wosamoceneho čłowjeka. Jemu bě so tožo zlamalo. Njedžele dolho je wón na zrudne wašnje dyrbjal spać. Wón sam pak sej njemóžeše swoje ložo wuporjědžic. Derje, zo k njemu přińdžech a móžach jemu ložo zaso zestajeć, prjedy hač zyma přińdže.

W mnohich wosadach je prócowanje wo sobudžětaćerjow wuspěch měło. Młodzi, ale tež starši ludžo su so dali nawabić, do cyrkwinskeho džěla zastupic. Mzda za nich je so w poslednich létech powyšila.

Ewangelska akademija w Mišnje je měła 28 schadžowanjow z 1762 wobdžělnikami. — Tutu akademiju chcemy tež Serbam jara naležnje poručic. Mnozy su tam hižo pobyli a su z toho wjele wužitka měli. We wulkim a małym rožku su schadžowanja za burow a burowki. Wužiwajće tule skladnosć!

Lipsčanska džiwadlowa skupina (Leipziger Spielgemeinde) wukonja w našej cyrkwi wažne džěło. Na 300 wječorach je we wšelakich wosadach pobožne hry předstajala. Jej budž wutrobny džak wuprajeny za jeje woporniwe džěło. — Tež w Serbach tutu džiwadlowu skupinu znajemy. Wona ma mjez nami dobre meno.

W našej cyrkwi mamy 30 fararjow, kotřiž **hluchoněmym** Bože slowo přěduja. Na tajkich kemšach předstaj młoda wosada hluchoněmym bibliske stawizny mimisce — bjez rěčenja. W šulach za hluchoněme džěci w Lipsku a Drježdžanach podawa so nabožina. Starši, kotrychž džěci su tam w šuli, njech na šulu napisaju, zo sej přeja, zo jich džěci do nabožiny cho-dža.

Duchownský dorost. Z našeje Sakseje cyrkwyje studuje 252 studentow na duchownstwo, mjez nimi 43 studentkow (1 Serbowka). Nazymu 1968 je 53 studentow swój bohostowski studij započalo, mjez nimi 13 studentkow.

Naša cyrkej ma dwaj přédarskej seminaraj, w Lipsku ze 16 kandidata, w Lückendorffe pola Žitawy z 11 kandidata a 3 kandidatkami.

Dom diakonow w Moritzburgu ma 403 bratrow, kotřiž w polnej službje steja,

30 kotřiž steja w pomocnej službje.

56 wučomcow.

Amalie-Sieveling-Haus w Radebeulu ma tuchwilu 20 šulerkow. Za nowy kursus su so 19 přizjewite.

Cyrkwinska hudźbna šula w Drježdžanach ma 59 studentow.

Z wasadow

Ze stawiznow Budyskeje Michalskeje wasady

Farar dr. phil. Korla August Kolich je Michalskej wasadze w lětach 1881 do 1885 služil. Wot lěta 1882 bě tu z fararjom a tak naslědnik fararja Wecki, kiž bu 1854 za fararja powołany a to na město A. B. Jakuba, wo kotrymž smy w nowemberskim čísle čitali. Što bě dr. phil. August Kolich? Snadž je jeho tola hišće tón abo druhi z našich čitarjow znał. Jeho kolebka steješe w Lutyjecach pola Hodźija. Tam je so 10. 7. 1844 jako syn žiwnosćerja Pětra Kolicha narodził. Jako 10lětny zhubi hižo swoju lulu mać Haňžu rodź. Donatec. Hižo zahe widžeše nan w swojim synu přichodneho wučerja. Dobry přećel nana, Langa z Hnašec, radžeše pak jemu, syna krótko do jutrow 1858 do Budyskeho gymnazija a nic do wučerskeho seminaru přizjewić. A tak přinjese jemu nan z Budyskeho hermanka město huslow, kiž sebi 14lětny tak wutrobnje přeješe, lačansku gramatiku sobu. Hač je jeho tuta kniha tež zwjeslela? Snadž tola! Lačanska řeč njeběše mlodemu pachołej z Lutyjec, kiž je pěknje wšom lět w Chanecach wučerjej Wujancej do šule chodźil, njeznata. Do Hodźija na pačerje chodžo, bě hižo tójšto — tak cyle připódlá — lačanskeho pola tehdyšeho diakonusa Vogta nawuknyl. Tak derje přihotowany zastupi do Budyskeho gymnazija. Tam běše pilny a wjesoły šuler. Z najlepším wuswědčenjom wopuści 1865 gymnazij a studowaše potom w Lipsku hač do lěta 1868 teologiju. Wón bě sobustaw Lipsčanskeje „Sorabije“, hdžež je tež někotre wědomstwe a praktiske pokiwy za zastojnstwo dóstał.

Wědomstnje je potom dale dželač mohl pódlá džela domjaceho wučerja we wšelakich Lipsčanskich swójbach, zo 1870 titul dr. phil. při Lipsčanskej uniwersite dósta. Dnja 21. 5. 1871 přewza farstwo w Hornim Wujezdze. Mjez tym bě so tež woženil z džowku Malešanskeho fararja Nächstera. 10 džeci je jimaj Bóh daril. Šésć jenož smědžeštaj wočahnyć. Lěta 1881 přesydlili so swójbja do Budyskeje Michalskeje wasady. Dr. phil. Kolich bu

diakonus „cum spe succedendi“. Nadźija, zo budže z fararjom, so hižo lěto pozdžišo dopjelni, ale na njeho čakachu wšelake nadawki. „Wy maće tu wjele do porjada stajič“. To bě jasne slowo cyrkwinskeho předstjerstwa, kotrehož sobustaw tehdy tež mój džed běše.

Fara na Jerjowej hasy běše w zrudnym stawje. Wjele wuradźowanja a prócy bě trjeba, zo bu tak wutwarjena, kaž ju džensa hišće mamy. A Michalska cyrkej měješe hišće zrudniši napohlad. Dždžela běchu do njeje 3 lúbje stwarjene, kiž pak běchu chětro přetłate a dodžeržane. A čmowa běše cyrkej. 1892 bě wulke lěto za fararja a za wosadu. Wuradźowanja, projekty a plany so do skutka stajichu. Jutry 1892 běchu poslednje kemše w Božim domje a nježdělu 1. adwenta zaso přenje we wobnowjenej cyrkwi.

Što je so w tutech měsacach stało?

Nowej lubi,
nowe lawki,
nowe tepjenje,
nowe wobswětlenje,
nowe wokna,
nowe pišćece,
nowe zwony,
nowy wołtar,
nowa klětka,
nowe wumolowanje
a nowe přitwarki za schody.

Wězo, wšo so tehdom při wobnowjenju najlepše poradžilo njeje. Farar Rjeda, tehdyši diakonus, wobzarowaše wróco hladajo, zo je cyrkej tola čmowa wostała, a zo su přitwarki zwonkowny napohlad chětro skepsale. — Ale wobdźiwanja hódnu energiju je dyrbał tola farar Kolich mječ. 3 lěta je hišće we wobnowjenej cyrkwi skutkował. 1895 bu dr. phil. Kolich za superintendenta we Woseću (Oschatz) powołany. Tam pak hižo 12. 9. 1900 hakle 56 lět stary zemře.

P. A.

Klukš. Zaso smy na kromje lěta. Po Božej woli je so lisčo zbarbiło a skónčnje na zemju spadało. Zyma hlada do kraja. A ty so wjeseliš, zo je dželo lěta zaso dokonjane. Snano so něktle hakle tak prawje dopominaš, što je léco wšo na tebe nawalało. Dołhe wječory nam swjatok přjedy kazaja a nam dawaju chwile za nas samych.

Što pak chcemy sej zapisać? Su so nam wšitke plany dopjelniše? Naléco bě tak krasne a polne nadžije. Tež mileho wětra léca so nasrěbachmy. Bože plany a puće pak njeběchu po našej woli. A tola chcemy džakowni być, zo je naš čas Jeho čas.

Kak husto steju před našeje cyrkwy a widžu, što ma so wšo činić a so tola nječini. Hněw we mni stupa, a ja so znufkownije warju. Potom pak so mi zda, kaž by naša cyrkej chcyta prajić: Luby Pawole, ja budu, a ty njebudžeš! Čiń to swoje a to druhe přewostaj druhemu.

Najskerje je so nam dowěra do našeho Knjeza wzała. Tutón žiwy Knjez je tež tam z knjezom, hdžež bychmy my sami knježič chcyli. Njejsym wam hižom nadosć naše wjesela a nuzy wuskoržil?

Při južnej wěžiće našeje cyrkwy stejachu rošty na dwě léce, ale činiło so ničo njeje. Husto telefo-

wach do wšech kónčin wo pomoc. Ja nošach tutón problem wšudže ze sobu. Škoda bu wjetša a wjetša, ale pomocy tež létsa njebě. Woda běžeše mjez wěžičku a cyrkwinskej třěchu kaž z kanami do cyrkwy. We wulkich prózdnicach zalězechmoj potom z Ludwigom Sachšu z Njeswaćidla po třese horje. Namaj so wšo pisanješe, hdyž džery widžachmoj.

Mój podachmoj so do džela a zwotrohachmoj stary blach a widžachmoj, zo je spody cyle drjewo přetłate. Nětko prošachmoj česlu, zo by namaj radu dał a namaj pomhał. Tola na pomoc ničo njeprindže. Tuž sam zasadich tu a tam hrjadu, naklepach deski a počahnych wšo z dobrej foliju. Nětko so tam wjace nuti njekida. Z Frankom Jatzku z Klukša wuškrabachmoj na brjuše ležo na pol metra šuta, kiž bě so mokróty tak prawje nasrěbał. Nadžijomnje nam murja hišće do hód wuschnyje.

Skónčnje tola hišće třechikryjer Reichel z Wulkeje Dubrawy přindže a cyrkwinsku třěchu zaso wuporjedzi, kiž bě wětr w nalěcu skóncował. Tuta reparatura njebě lochka wěc, dokelž njehodžachu so rošty stajec. Wysoko wonka na jednej desce sedžo dyrbješe mišter dželač.

Krótko do toho bě tež mlody monter Nieman pola nas, kiž nam zatwari nowe aparaty za elektriske zwonjenje. Knjez elektrikar Wilde z Malešec chce nam sylniši motor dać a nam elektriski časnik za zwonjenje přizamknyć, a potom so nadžijamy, zo njezmějemy žane wušparanje wjace.

Hišće słowčko wo našim kantorače: Přećelny knjez D. nam slubi, zo chce so wo mulerjow starać. Za 14 dnjow chcyše započec. Ja pobych hišće raz pola njeho, a wón sej hišće raz rošty wobhlada. Mój so dojednachmoj, zo so přichodnu sobotu z dželom započnje. Material hižo mějachmy. Knjez D. bohužel schori, ale přichodnu sobotu chcyše potom wěseć započec. Kak so na to wjeselachmy. Wšo bě derje přihotowane. Knjez Domaška přiwjeze nam rano zahe swój měšer a třebny grat. Cementa běchmy dosć naklepali, a tuž bě wšo tak daloko, zo mōzachu tući 5 mulerjo přinć. A wóni njeprindžechu!! Što činić? Ja prošach knjeza D., zo by wón tola ze synom přišoł. Wokoło 10 hodž. potom jeho syn zawěrnje přindže. Ja telefonowach do Wotpoćinka, do jedžech do Čelchowa — nic bjez wuspěcha. Na popołdnjo přindžechu pomocnicy. Ja sam tež sobu placach. Wječor běchmy tak daloko z dželom, kaž běchmy sebi wotmyslili.

Sobotu, 2. nowembra so zaso do džela walichmy. Hdyž tež wšitcy njeprindžechu, kotřiž běchu nam pomoc slubili, tak smy tola wjesele při krasnym nazymskim wjedrje dželałi. Tójšto smy nadželałi!

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadza jonkroč za mječ z ličencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamołwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswaćidski. — Ludowe nakladnistwo Domowina, Budyšin. — Čiše: Nowa Doba, čišćerka Domowiny w Budyšinje (III-4-9-3092).